

Uzziņas materiāls par prasībām akcionāriem, kas kļūst par nacionālajai drošībai nozīmīgas komercsabiedrības īpašnieku vai patiesā labuma guvēju

Saskaņā ar grozījumiem Nacionālās drošības likumā, kas stājās spēkā 2017. gada 29. martā, Latvijas Gāze kā dabasgāzes sadales sistēmas operators ir iekļauta nacionālajai drošībai nozīmīgu komercsabiedrību sarakstā, kas paredz vairākus ierobežojumu Latvijas Gāzes akcionāriem.

Likuma prasības skar akcionārus, kuriem pieder vismaz (vai plāno iegūt) 10% akciju. Likuma prasības neattiecas uz akcionāru, ja tas atbilst likumā minētajiem kritērijiem, bet tā statuss (akciju skaits, patiesā labuma guvēji) paliek tāds pats, kā pirms 29. marta.

Likums paredz, ka Latvijas Republikas Ministru kabinets lemj par personas ietekmes saglabāšanu vai atļauju ietekmes iegūšanai nacionālajai drošībai nozīmīgās komercsabiedrībās, kā arī par atļauju kritiskās infrastruktūras nodošanai valdījumā vai īpašumā citai personai.¹

Līdz brīdim, kamēr sadales sistēmas operators būs Latvijas Gāzes sastāvdaļa, prasības attieksies uz Latvijas Gāzi un tās akcionāriem. Pēc sadales sistēmas nodalīšanas prasības attieksies uz nodalīto komercsabiedrību un tās akcionāriem.

Atļaujas pieprasīšana

Atļauja no Ministru kabineta ir jāsaņem šādās situācijās:

Atļaujas pieprasījums*	Kritēriji	Kad pieprasa?	Kas pieprasa?
Būtiska līdzdalība	Tieša vai netieša 10% līdzdalība	Pirms iegūšanas	Ieguvējs
Izšķiroša ietekme	Tieša vai netieša 50%+ līdzdalība	Pirms iegūšanas	Ieguvējs
Patiesā labuma guvēja maiņa	Fiziskas personas tieša vai netieša 25% līdzdalība	5 dienu laikā pēc maiņas	Akcionārs vai patiesā labuma guvējs
Uzņēmuma pāreja	Sadales operatora vai tā daļu pāreja citai personai	Pirms pārejas	Komercsabiedrība

* Lietoto terminu skaidrojums:

- **būtiska līdzdalība**² - personas vai vairāku personu, kas uz vienošanās pamata rīkojas saskaņoti, tieši vai netieši iegūta līdzdalība, kura aptver 10 un vairāk procentu no komercsabiedrības pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju vai daļu skaita vai dod iespēju būtiski ietekmēt komercsabiedrības finanšu un darbības politikas noteikšanu;

¹ Nacionālās drošības likuma 10. panta 9. daļa

² Finanšu instrumentu tirgus likuma 1. panta 1. daļas 20. apakšpunkts

- **izšķiroša ietekme**³ - var būt tieša vai netieša (ar citu personu starpniecību) un attiecas uz balsstiesību vairākumu, vairākumu pārraudzības un izpildinstitūcijās (piemēram, vairākums akcionāru nobalso par vieniem un tiem pašiem padomes locekļiem) vai kontroli pamatojoties uz darbošanos kontrolējošās personas labā;
- **patiesā labuma guvējs**⁴ - fiziska persona, kuras īpašumā vai tiešā vai netiešā kontrolē ir vismaz 25 procenti no komersanta pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju kopskaita vai kura citādā veidā kontrolē komersanta darbību;
- **uzņēmuma pāreja**⁵ - uzņēmuma vai tā patstāvīgas daļas pāreja citas personas īpašumā vai lietošanā.

Vairākās situācijās atļauja nav jāprasa⁶. Piemēram, ja uzņēmumu vai akcijas pilnībā vai daļēji iegūst valsts - publiska persona, publiskas personas kapitālsabiedrība vai publiski privāta kapitālsabiedrība.

Ministru kabineta lēmums tiek pieņemts mēneša laikā no pieteikuma saņemšanas dienas. Šo termiņu var pagarināt līdz četriem mēnešiem.⁷ Lēmumu saņem gan pieteicējs, gan komercsabiedrība⁸.

Ministru kabinets noteiks institūciju, kurai pieteikums jāiesniedz, kā arī pieteikumā iekļaujamo informāciju un izskatīšanas kārtību (vēl nav izstrādāts likuma pieņemšanas brīdī).⁹

Sankcijas

Ja akcionārs iegūst būtisku līdzdalību vai izšķirošu ietekmi neprasot Ministru kabineta atļauju, tad akciju pāreja netiek reģistrēta akcionāru reģistrā. Šādā situācijā Ministru kabinets uzliek par pienākumu akcionāriem atsavināt akcijas vai izbeigt netiešo līdzdalību (balsstiesības) un aizliedz līdz šā pienākuma izpildei izmantot balsstiesības attiecīgajā kapitālsabiedrībā.¹⁰

Nav spēkā akcionāru sapulces lēmumi, par kuriem balsojuši akcionāri, kuru līdzdalībai vai patiesā labuma guvēju maiņai Ministru kabinets nav devis atļauju, vai lēmumi, kuri pieņemti, pārkāpjot noteikto balsstiesību aizliegumu.¹¹

Gadījumā, ja Ministru kabinets ir noteicis pienākumu akcionāram vai patiesā labuma guvējam noteiktā termiņā atsavināt akcijas vai izbeigt netiešo līdzdalību (balsstiesības), un akcionārs vai patiesā labuma guvējs nepilda uzliktās saistības, tad nākamajā dienā pēc noteiktā termiņa tas nav tiesīgs izmantot balsstiesības.¹²

Ja uzņēmuma pāreja notiek bez Ministru kabineta atļaujas, tad šāda pāreja nav spēkā.¹³

³ Koncernu likuma 3. un 4. pants

⁴ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma 1. panta 5. daļas a. apakšpunkts

⁵ Komerclikuma 20. panta 1. daļa

⁶ Nacionālās drošības likuma 43. daļa

⁷ Nacionālās drošības likuma 44. panta 1. daļa

⁸ Nacionālās drošības likuma 44. panta 3. daļa

⁹ Nacionālās drošības likuma 44. panta 8. daļa

¹⁰ Nacionālās drošības likuma 45. panta 1. un 4. daļa

¹¹ Nacionālās drošības likuma 45. panta 3. daļa

¹² Nacionālās drošības likuma 41. panta 4. daļa

¹³ Nacionālās drošības likuma 45. panta 2. daļa